

Eesti kodanikuühiskonna arengu kontseptsiooni rakendamise tegevuskavade elluviimise ja täitmise hindamise ning kodanikuühiskonna ja riigi koostöö arendamise
Valitsuskomisjoni istungi protokoll

PROTOKOLL nr 1

Siseministerium 25.06.2014

DELTA 11.07.2014 nr 1-20/21

Juhatas: Hanno Pevkur

Protokollis: Aveli Ainsalu

Osalesid: Mall Hellam (Avatud Eesti Fondi esindaja), Urmas Viilma (Eesti Evangeelse Luterliku Kiriku esindaja), Anne-Ly Reimaa (Kultuuriministeriumi esindaja) Krista Habakukk (Eesti Külaliikumise Kodukant esindaja), Maris Jõgeva (Vabauhenduste liidu EMSL esindaja), Kaia Sarnet ja Erik Salumäe (Siseministeriumi esindajad), Taisi Valdlo (Sillamäe Lastekaitse Ühingu esindaja), Agu Laius (SA Kodanikuühiskonna Sihtkapitali esindaja), Maiu Uus (SA Poliitikauuringute Keskuse Praxis esindaja), Kristi Uibo (Justitsministeriumi esindaja), Aleksandra Solntseva (Sotsiaalministeriumi esindaja).

Puudusid: Tarmo Tüür (Eesti Keskkonnaühenduste Koja esindaja), Katrin Viru (Eesti Väitluseltsi esindaja), Ardo Rohtla (Haridus- ja Teadusministeriumi esindaja), Lele Luup (Eesti Õpilasesinduste Liidu esindaja), Raido Roop (Rahandusministeriumi esindaja), Juhani Lemmik (Riigikantselei esindaja) Priit Sibul (Riigikogu liige, kodanikuühiskonna toetusrühma esindaja), Ott Kasuri (Eesti Maaomavalitsuste Liidu esindaja), Karro Külänurm (Ettevõtluse Arendamise Sihtasutuse esindaja)

Kutsutud: Marten Lauri ja Katrin Orgusaar (Siseministerium)

Päevakord:

1. **Kodanikuühiskonna arengukava 2015-2020 koostamisest** - Marten Lauri, Siseministeriumi regionaalhalduse osakonna nõunik
2. **Vabauhenduste sisedemokraatia uuringu tulemuste tutvustus ja arutelu** - Maiu Uus, Poliitika uuringute Keskuse Praxis analüütik
3. **Ühenduste rahastamise juhendmaterjali rakendamisest** – Aveli Ainsalu, Siseministeriumi regionaalhalduse osakonna nõunik
4. **EL 2014-2020 haldusvõimekuse prioriteetse suuna kohaliku ja regionaalse tasandi meetme tegevustest** - Katrin Orgusaar, Siseministeriumi regionaalarengu osakonna peaspetsialist
5. **Jooksev info**

1. Kodanikuühiskonna arengukava 2015-2020 koostamisest

Marten Lauri andis ülevaate arengukava koostamise protsessist, sh kaasamisüritustest ning edasistest plaanidest ([ettekanne](#)). 08.05.2014 kiitis VV heaks Kodanikuühiskonna arengukava 2015-2020 (edaspidi KODAR) koostamise ettepaneku, mille kohaselt on KODARa üldeesmärgiks tegutsemisvõimekad vabauhendused ja ühiskondlikult aktiivsed elanikud, millega kaetakse RESi riigivalitsemise (demokraatia ja kaasamine) tulemusvaldkond.

KODARas on viis alavaldkonda ehk viis teemat:

1. kodanikuühendused kui partnerid avalike teenuste osutamisel
2. kodanikuharidus
3. kaasamine ja osalus, sh poliitika kujundamises osalemine ja huvikaitse
4. kodanikuühenduste tegutsemisvõimekus ja –keskkond
5. heategevus ja strateegiline filantroopia

Mai kuus toimunud viie kaasamisürituste tulemusel teeme ettepaneku seada prioriteetideks 2 teemat:

1. Aktiivne sotsiaalne ettevõtlus, sotsiaalne innovatsioon ning avalike teenuste delegerimine

2. Kaasav ning osalev kodanikuühiskond

Ülejäänud kolm teemat (hea kodanikuharidus, võimekad vabaihendused, ulatuslik heategevus) koondada, sest on olemuselt tegevused või vahendid, mitte eesmärgid.

Mall Hellam: Arengukava kaasamise ja osalemise teema peab panustama Avatud valitsemise partnerluse tegevusprogrammi täitmisesse.

Agu Laius: Toimiv tegutsemiskeskond on olemas ning KODARast ei tohi jääda muljet nagu sooviksime uut keskkonda.

Marten Lauri: Suvel lepatakse kokku toetava keskkonna mõõdikutes ning kohtutakse nendega ühenduste ja organisatsioonidega, kes ei saanud osaleda kaasamisüritustel (nt Eesti Linnade Liit jt)

Maris Jõgeva: Tuleb kiiresti leida seos struktuurivahendite meetmete ja programmidega. Nii palju on ideid tegevusteks, mida ei saa plaani võtta, sest puuduvad vahendid.

Hanno Pevkur: Saata ministriumitele meeldetuletus, et meetmeid planeerides ja meetmemäärusi tehes arvestada, et on olemas ka kodanikuühendused

Mall Hellam: EKAKi eesmärk on kodanikuühiskonna keskkonna kujundamine. Justiitsministeerium on ette valmistamas ühinguõiguse kodifitseerimist. Kodifitseerimise käigus on võimalik täpsustada MTÜ-de tüüpe ja määratleda, kes on kes. Riigil on vaja täpsemat infot ja statistikat, kus ja kuidas toetavat keskkonda mõjutatakse. Hetkel on MTÜ-de jaotus algeeline ja lihtne.

Agu Laius: Mida tähendab tugistruktuur ja mis on selle osised? Kes panustavad keskkonna kujundamisesse? Kehtiva arengukava probleemiks on, et mõnel pool pole tugistruktuuri aga tulemusi tahetakse (nt kodanikuharidus). KODARas tuleb kokku leppida, kuidas toimivad ja kus paiknevad üksühe suhtes tugistruktuuri osised.

Krista Habakukk: Hetkel on kirjas, et sotsiaalne ettevõtlus esimene prioriteet. Samas on see ainult Tallinna ja Tartu teema, sest maakondades on sotsiaalne ettevõtlus olematu. Sotsiaalne ettevõtlus on üles tõstetud aga sisu veel hetkel pole.

Hanno Pevkur: Seetõttu ongi teema prioriteetne. Tõstame prioriteetide järjestuse ümber. Samuti on vaja veel sõnastust disainida.

Mai Uus: Eesmärgiks on tugevad teenuse osutajad (sotsiaalne ettevõtlus on ainult üks vorm). KODARas on liiga kitsas käsitus. Ettepanek sõnastuseks „Teenused on kättesaadavad ning ühendustel on teenuste osutamisel oluline roll“.

Otsus:

KODARa prioriteetidid on:

1. Kaasav ning osalev kodanikuühiskond

2. Aktiivne sotsiaalne ettevõtlus, sotsiaalne innovatsioon ning avalike teenuste delegerimine

2. Vabaihenduste sisedemokraatia uuringu tulemuste tutvustus ja arutelu ([ettekanne](#))

Mai Uus tutvustas [Vabaihenduste sisedemokraatia uuringu](#) tulemusi. Alus sisedemokraatia edendamisele EMSL käsiraamatust „[Hea huvikaitse](#)“ (2011). Ühenduste sisedemokraatia toetab ühiskonna demokraatiat tervikuna. Ühendustel on valmisolek sisedemokraatia edendamiseks olemas, kuid selleks puuduvad ressursid. Kelle lahendada on ressursi paine, et tagada ühenduste demokraatlik juhtimine? KODAR saab pakkuda teatud lahendusi. Samuti toob uuring välja, et kaasamise valdkonnas 10 aastat püsinud samad probleemid, endiselt on ühendustel infot liiga vähe ja neid kaastakse liiga hilises staadiumis.

Urmas Viilma: Kas küsitlus kattis ära kõik vabaihendused? Kirikul polnud võimalik vastata, sest usulised ühendused välistati. Kas usulised ühendused on vabaihenduste pakettis? Paljudel juhtudel unustatakse kirikud ja kogudused koos teiste vabaihendustega laua taha kutsuda.

Mai Uus: valimisse võeti ainult huvikaitsega tegelevad ühendused.

Mall Hellam: kirikud ja kogudused on MTÜ-d (kantud MTÜ-de ja SA-de registrisse), kuid kodifitseerimise käigus on võimalik seda täpsustada.

Mall Hellam: Siseministeerium võiks tellida poliitiliste erakondade sisedemokraatia uuringu

Maris Jõgeva: Palju debateeritakse, kas ühendused toimivad nii nagu paberil kirjas. Aga samas ajakirjanikud ju ei tule MTÜ üldkogule.

Anne-Ly Reimaa: Kas rahvuste ühendused olid kaasatud ankeetküsitluse valimisse?

Maiu Uus: Küsitlusele vastas 7 vabaihendust, mis on seotud teatud määral lõimumise valdkonnaga. Rahvusvähemuste kultuuriseltside suhtes uuringu tulemused esinduslikud ei ole.

Otsused:

1. KODARa tegevustel arvestada uuringu tulemustega. Arvestada Praxise tehtud soovitusetega ja levitada [Vabaihenduste sisedemokraatia uuringu](#) tulemusi, lisades erinevatele veebilehtedele link.
2. Võtta info teadmiseks ning komisjoni liikmetel järgida partnersuhete korralduses uuringus väljatoodud soovitusi
3. Ministeeriumitel väärtustada strateegiliste partnerite toetamisel sisedemokraatia edendamist (võrgustikutööd, liikmesuhete korraldust jne).
4. Huvikaitse- ja eeskosteorganisatsioonidel senisest enam rakendada vastutavuse põhimõtet – anda oma tegevusest aru liikmetele, sihtrühmadele, koostööpartneritele, avalikule sektorile, rahastajatele ja laiemale avalikkusele.

3. Ühenduste rahastamise juhendmaterjali rakendamise (ettekannet)

2013. a kevadel valmis Siseministeeriumi ja SA Poliitikauringute Keskuse Praxis koostöös [kodanikeühenduste riikliku rahastamise juhend](#).

Juhendmaterjal kirjeldab ühenduste rahastamise ühtseid põhimõtteid (läbipaistvus, võrdne ligipääs, avalik huvi, seos riigi/KOV strateegiliste eesmärkidega, tulemuslikkus ja vabaihenduste tegevusvõimekuse kasv) ja protseduure, mis loovad eelduse, et saavutada riigi ressursside kasutamisel suurem mõju. Juhendmaterjali rakendamine on osa Korruptsioonivastase strateegia 2014-2017 a rakendusplaani, millega suurendatakse toetuse andmise otsuste läbipaistvust.

Juunis andsid Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium, Haridus- ja Teadusministeerium, Välisministeerium ja Kultuuriministeerium tagasisidet juhendi rakendamiseks.

1. 2013. aasta suvel viidi läbi Haridus- ja Teadusministeeriumi sisene analüüs senistest rahastamise viisidest ja tingimustest ülevaate saamiseks, mis on aluseks hetkel väljatöötamisel olevale toetuste eraldamise korrale.
2. Siseministeerium on samuti ette valmistamas kodanikuühenduste rahastamise üldkorda.
3. Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium on dokumente võrreldud juhendmaterjaliga ning vajadusel ja võimalusel on neid täpsustatud. Näiteks on läbipaistvamaks muudetud hindamisprotsessi (vormidele lisandus hindamisraporti vorm). Täpsustatud on taotlusvormi, üldtingimusi jne. Taotluse mitterahuldamise korral koostatakse ministri käskkirja projekt, milles tuuakse välja otsus ja taotluse mitterahuldamise põhjus (enne toodi põhjendus välja äraütlevas kirjas).
4. Kultuuriministeerium on programmidokumente koostades samuti vaadeldud juhendmaterjalides toodud teemade kaupa programmide ülesehitust, tingimusi, menetlust jm. Kultuurilise mitmekesisuse osakond on teinud ühenduste rahastamise juhendmaterjali rakendamisel koostööd ka Praxisega. Üldprintsiipides on alati püütud juhendmaterjali aluseks võtta, kuid juhendmaterjal ei arvesta alati konkreetse valdkonna ja tegevuse eripärasid, mistõttu on sageli lähenetud kultuuriprogrammidele pisut paindlikumalt.
5. Välisministeeriumis valmis juhendile vastav „Riigieelarveliste eraldiste andmise tingimused ja kord“ juba 2013. a

Anne-Ly Reimaa: ümber on korraldatud rahvusvähemuste kultuuriseltside baasfinantseerimine, et kultuuriseltsid oleksid haldussutlikumad ning toetuse andmise protsess MISAs lihtsustuks ja muutuks vähem bürokraatlikumaks.

Maris Jõgeva: Kas on kontrollitud, et ministeeriumid on rahastamise põhimõtetest õigesti aru saanud? Aveli Ainsalu: Jah, edastatud info on kontrollitud. Kuigi ESFi „Kodanikuühenduste rahastamise programm“ on ellu viidud, tuleb indikaatorite tegelik sihttase selgitada käesoleva aasta lõpuks. Programmi tulemusindikaatoriks on seatud, et vähemalt 40% ministeeriumidest ja 40% KOVIDest on ühtlustanud kodanikeühenduste rahastamispraktikad ning rakendavad väljatöötatud juhendmaterjale. Programmi mõjuindikaatoriks on seatud, et vähemalt 60% kodanikeühendust saab toetust enam kui

kolmest rahastamisallikast. Tulemusindikaatori saavutustase selgub vastavast monitooringust, mille Siseministerium viib sügisel läbi kohaliku omavalitsuste tasandil ning mõjuindikaatori saame 2014 a lõpus valmivast „Kodanikuühenduste institutsionaliseerumise“ kordusuuringust.

Otsused:

- 1 Võtta info teadmiseks ning komisjoni liikmetel levitada ja rakendada rahastamise juhendmaterjali
- 2 Rahastajatel järgida kodanikuühenduste rahastamise kordade muutmisel ja uute väljatöötamisel juhendmaterjali põhimõtteid.

4. EL 2014-2020 haldusvõimekuse prioriteetse suuna kohaliku ja regionaalse tasandi meetme tegevustest ([ettekanne](#))

Siseministeriumil on ettevalmistamisel prioriteetse suuna 12 „Haldusvõimekus“ meetme tegevuste „12.1.4 „Kohaliku ja regionaalset arendusvõimekust ning koostööd kodanikuühendustega edendavate uuringute ja arendusprojektide koostamine“ ning 12.1.5 „Kohaliku ja regionaalse tasandi, sh piirkondlike ja teenuseid pakkuvate ühenduste koolitustegevus““ toetuse andmise ja kasutamise tingimused ja kord.

Kohaliku ja regionaalse tasandi, sh piirkondlike ja teenuseid pakkuvate ühenduste koolitustegevuse SF vahendite maht on 1 062 500 €. Avatud taotlusvoorude puhul taotlejad: katuseorganisatsioonide või maakonna tasemel (MAKId, OVLid, vabauhenduste katusorganisatsioonid). Kesksete koolituste puhul saadakse sisend valdkonnaministeriumilt ja SiM tellitud 2014. sügisel valmivast kohalike omavalitsuste koolitusvajaduste uuringust.

Kohaliku ja regionaalset arendusvõimekust ning koostööd kodanikuühendustega edendavate uuringute ja arendusprojektide koostamise SF vahendite maht on 2 040 000 €. Vahendid suunatakse uute või olemasolevate teenuste arendamise projektideks KOKSis loetletud KOV pädevusvaldkonnas (sotsiaaltöö, eakate hoolekanne, noorsootöö, ühistransport).

Maris Jõgeva: kas on indikatsioon, kui palju kavandatakse vahendeid avatud taotlusvoorudeks?

Katrin Orgusaar: vahendid on planeeritud seitsmeks aastaks ning täpne jaotus otsustatakse jooksvalt.

5. Jooksev info

Hanno Pevkur edastas info, et Riigikogu korraldab Eesti kodanikuühiskonna arengukontseptsiooni elluviimise ja kodanikuühiskonna arengu arutamiseks igal teisel aastal vastavasisulise olulise tähtsusega riikliku küsimuse arutelu, millele eelneb kolme komisjoni avalik ühisistung. Kolme komisjoni avalik ühisistung toimub 16.09.2014 kell 14:00 -16:00. Ühisistungi fookuses on sotsiaalne ettevõtlus, avalike teenuste delegeerimine ja kodanikuühiskonna valdkonna andmevajadus ja statistika, muudatused seadusandluses.

Otsused:

1. Ühisistungi täpne programm valmib Riigikogu komisjonide, siseministeriumi ja EMSLi koostöös, kaasates ühiskomisjoni liikmeid ja teemade eest kõnelevaid ühendusi.
2. Siseministeriumi ametnike eestvedamisel töötada välja kodanikuühiskonna faktilehed.

(allkirjastatud digitaalselt)

Hanno Pevkur
komisjoni esimees